

Vele, nélküle

Kocsis Zoltán: A Tribute; Kocsis Zoltán és Kelemen Barnabás: Kreisler-album

Szerző: *Eszes Kinga*

Lapszám: *2017 december*

Kocsis Zoltán

A Tribute

Hungaroton 32803-4, 2017

Kocsis Zoltán, Kelemen Barnabás:

Hommage à Fritz Kreisler

BMC CD 250, 2016

Egy éve nincs köztünk, és most látjuk csak, hogy a maga után hagyott úr milyen hatalmas: fájdalmas hiánya nemcsak megrendítette zenei életünket, hanem valósággal bénítóan hatott rá, hiszen annak hosszú évtizedek óta egyik legfontosabb motorja, mozgatórugója volt. Az elmúlt egy évben koncerteken és más rendezvényeken emlékezhettünk Kocsis Zoltánra, korábban nem látott videói és interjúi kerültek elő, újabb könyv készült róla, és két lemeze is megjelent. A két utóbbi között fájó kontraszt feszül: míg a Kreisler-album (BMC, 2017 január) a művész utolsó - de még mindig élettel teli, és fantasztikus aktivitásról tanúskodó - felvétele, addig a pár hónappal később megjelent A Tribute (Hungaroton, 2017 március) már csupán szomorú visszatekintés, egy befejezetlenül maradt, monumentális életmű lenyomata. Az előbbi az első hangtól az utolsó betűig Kocsis elképzeléseit tükrözi, és az általa felállított művészi mérce szerint készült, az utóbbi - legalábbis ami a válogatást és a kísérőszöveget illeti - már nem biztos, hogy minden tekintetben a kedvére való lenne.

Az efféle Tisztelgés-albumok általában igyekeznek keresztmetszetet adni az életműből, és - a számos kiváló, a karrier egy-egy állomását reprezentáló, jellegzetes produkción keresztül - számba venni a művész életének legmeghatározóbb zeneszerzőit, kamarapartnereit és egyéb zenei projektjeit. Kocsis esetében bajban lehetett az - egyébként sehol meg nem nevezett - szerkesztő, hiszen két CD-n gyakorlatilag lehetetlen összefoglalni mindazt, amivel élete során foglalkozott, művészi tevékenysége sokkal szerteágazóbb volt annál, mint hogy az a rendelkezésre álló, szerény keretek közé besűríthető lenne. Ennek ellenére a gyűjtemény készítője látszólag mindent megtett annak érdekében, hogy a hallgató minél teljesebb és színesebb képet kapjon az életműről: igyekezett Kocsist szólístaként, kamarazeneszként, karmesterként, remek átiratok megalkotójaként, valamint tudományos kutatóként is bemutatni, a program szerkesztésekor pedig próbált minél többféle zenei stílust, műfajt és előadó-apparátust felvonultatni.

A műsor mégsem lett elég változatos és kiegyenlített: a romantikus karakterdarabokban bővelkedő első lemezen például egyetlen klasszikus szonáta sem kapott helyet, a karmester Kocsis előtt tisztelgő második lemez pedig

aránytalanul nagy terjedelemben idéz a Bartók Új Sorozatból. Ami azonban nagyobb baj, hogy a művész pályájának néhány lényeges mozzanata teljes egészében hiányzik az összeállításból. Sajnálatos, hogy a zongoraművészi karriert felidéző első lemezen, a szólóprodukciók között három, Kocsis életében meghatározó zeneszerző - Beethoven, Bartók és Debussy - művei nem szerepelnek, és Bachtól is csupán egy átíratot hallhatunk, valamint nagy kár, hogy a kamarapartnerek közül Ránki Dezsőt csak a kísérőfüzet szövege említi. Nyilván véletlen, de bosszantó hiba, hogy Debussy Elfeledett románcok című dalsorozatánál az átírat készítőjeként lemaradt Kocsis neve. A kitűnő interpretációk persze részben kárpótolnak a kissé hevenyészett kompiláció okozta csalódottságért, és újra rácsodálkozhatunk például a Perényi Miklóssal készült Rahmanyinov-klasszikus, a Vocalise mesteri dinamikakezelésére - melyben a zenei szélesítés eszköze nem a forszírozott crescendo - , vagy éppen az előbb említett Debussy-dalok zenekari változatának fantasztikusan telt és színes hangzásvilágára.

Kocsis Kelemen Barnabással készített Kreisler-lemeze (Homage à Fritz Kreisler) nem előzmények nélkül való: a zongorista épp húsz évvel korábban, 1996-ban Csaba Péterrel is felvett egy teljes albumot a bécsi szerző kompozícióiból. Erről a CD-ről két számot a Tribute is felidéz, ezért annak a kísérőfüzetében a felvétel körülményeiről is olvashatunk: a hegedűművész beszámolója szerint Bach hat hegedű-zongora-sonátájának rögzítését követően a muzsikuskok egy hirtelen jött ötlettől vezérelve arra használták a fennmaradó stúdióidőt, hogy - próba nélkül - felvegyenek húsz Kreisler-miniatúrt. Az újabb válogatás kevésbé spontán módon született, és más tekintetben sem mutat hasonlóságot a korábbival. Bár mindkét lemezen szerepelnek eredeti Kreisler-művek és átíratok, a Csaba Péterrel felvettek között többségben vannak az utóbbiak, a későbbi CD-n viszont az eredeti kompozíciók vannak túlsúlyban.

Az alapos és megfontolt szerkesztésnek köszönhetően az Hommage sokkal színesebb és összetettebb képet ad a zeneszerző művészetéről, mint az első Kreisler-lemez. Kurtág György Kocsis zeneakadémiai búcsúztatóján elhangzott szavai tökéletesen kifejezik azt, ami a 21 számot végighallgatva megfogalmazódik az emberben: „Olyan zenék, amik mellett vállvonogatva mentünk el régebben - a Te kezdedben gyémánttá váltak... (Talán azok is?)” A két muzsikusk izgalmas utazásra invitálja a hallgatót: a remekül felépített műsor jól illusztrálja a komponista sajátos, eklektikus világát, melyben - mint valami különös olvasztótégelyben - a különböző korok és népek zenéje jól megfér egymás mellett. A darabok mindegyike más és más atmoszférát teremt: hallhatunk többek közt szláv táncot, indián siratót, bécsi indulót, északi gyászéneket és szenvedélyes cigány zenét is. A művészek sziporkázóan szellemes, felszabadultan áradó, de mindig ízléses és finoman árnyalt előadásában ezek az apró kompozíciók olcsó látványosságra törekvő ráadásszámokból parányi remekművekké nemesednek, Kocsis rendkívül informatív és igényes kísérőszövege pedig a lenyűgöző zenei élmény mellé értékes szellemi táplálékot kínál. A lemez a nagyszerű muzsikusk méltó búcsúja. }